

V Zavodu Hrastovec - Trate poteka mednarodni kongres, imenovan Najboljša praksa

Spoznanja pri delu z ljudmi - brez institucij

Organizatorji tokratnega mednarodnega srečanja strokovnjakov se med drugim sprašujejo, ali so lahko psihiatrija, socialno delo in nega znanosti

Včeraj popoldne se je v zavodu Hrastovec - Trate začel kongres z mednarodno udeležbo, na katerem bodo strokovnjaki tri dni razpravljali o svojih spoznanjih pri delu z ljudmi - brez institucij. Organizatorji letošnjega kongresa, ki načenja tudi vprašanje, ali so lahko psihiatrija, socialno delo in nega znanosti, so Mednarodna mreža najboljših praks v duševnem zdravju, Združenje AlpeAdria za vzpodbujanje duševnega zdravja, Zavod Hrastovec - Trate in Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo.

Foto: Janko Rath

"Proces deinstitutionalizacije v duševnem zdravju je v obdobju od druge svetovne vojne naprej osvobodil tisoče ali celo milijone prebivalcev različnih azilov. Vendar proces deinstitutionalizacije ni le prehod od velikih zaprtih zgradb v skupnost, temveč tudi sprememba vlog in razmerij med profesionalci in uporabniki, različnimi akterji. V preteklih desetletjih so se spremenili vzorci obravnav in dela z ljudmi, od kontrole in kaznovanja do krepitve moči in razumevanja. Spremenili so se tudi viri znanja," so v predstavitvi tokratnega kongresa zapisali organizatorji in kar takoj dodali, da "proces deinstitutionalizacije še zdaleč ni zaključen". Ne samo da je na milijone ljudi zaradi svojih nezmožnosti še vedno zaprtih v raznih ustanovah, tudi nove službe, ki nadomeščajo stare, so pogosto starim zelo podobne: še vedno je prisotna pokroviteljska vloga profesionalcev, logiki krivde in strahu se še vedno uporabljata kot orodji pri skrbi za ljudi. Kazen in nagrada tudi danes usmerjata človekova dejanja. Ljudje še vedno doživljajo nasilje nad sabo.

Hrastovec - Trate: Prireditev ob zaprtju enote zavoda in selitvi varovancev v okolja, kjer bi jim lahko ponudili humanejše oblike bivanja - septembra lani.

V novih članicah Evropske unije, dodajajo organizatorji kongresa, in tudi drugje so v poznih osemdesetih letih uvajali veliko novih skupnostnih oblik bivanja, a se je zaprlo malo starih ustanov, uvajajo se nova znanja in dobre prakse, vendar se okopi institucionalnega varstva niso omajali.

Še vedno zgolj z obrobim sodelovanjem psihiatrije?

Enako, pravijo poznavalci, velja tudi za Slovenijo, kjer se je zamisel o deinstitutionalizaciji porodila 1992. leta, vendar so vse do hrastovške izkušnje psihiatrične bolnišnice in socialni zavodi ohranili obliko institucije. Sektor nevladnih organizacij je v zadnjih nekaj letih razvil trideset različnih skupnostnih služb, med katere sodijo dnevni centri, bivalne enote, skupine za samopomoč in združenja uporabnikov in svojcev, žal pa se je to zgodilo le na področju socialnega varstva, z obrobim sodelovanjem psihiatrije in pomembno vlogo socialnega dela. Obsežna deinstitutionalizacija se je pri nas začela leta 2001 v zavodu Hrastovec - Trate, socialnem zavodu za osebe z dolgotrajnimi motnjami v duševnem zdravju in duševnem razvoju. Hrastovec je bil dolga leta zadnja postaja v mreži podobnih institucij v Sloveniji. Od leta 2002 se je razselilo 120 stanovalcev, v pripravi pa so načrti za razselitev preostalih 500 stanovalcev. Kar se dogaja v zavodu Hrastovec, je pomemben mejnik na področju duševnega zdravja ter socialnega in zdravstvenega dela v Sloveniji in obenem odmeven dogodek drugod po svetu. Tudi o tem bodo še danes in jutri razmišljali udeleženci kongresa, ki so med naslovne teme svojega srečanja umestili tudi področje znanja, znanosti in poklica v procesu deinstitutionalizacije, govorili bodo o ekonomskih temeljih prehoda iz institucij do skupnosti, o

ekonomiji tako imenovanih brezšivnih služb, pa o protislovju odgovorov, ki temeljijo na izsledkih, in poskušali odgovoriti tudi na vprašanje, kaj izsledki sploh so. Skupina udeležencev se bo ukvarjala s pravnim vidikom zaščite pravic ljudi s posebnimi potrebami, z zaščito pravic in krepitevijo moči nasproti uzakonitvi zapiranja in prisile. Spregovorili bodo še o protislovju skupnostnih prisilnih ukrepov, definiranju nevarnosti in o zagovorništvu ter posebno pozornost namenili institucionalnemu varstvu otrok in mladostnikov.

Slavica Pičerko Peklar